

УДК 346:347.721

Д. В. ЗАДИХАЙЛО

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків, Україна
e-mail: hp.nuau@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7612-7639>

ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ГОСПОДАРСЬКОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА СФЕРУ ГОСПОДАРЮВАННЯ¹

Стаття присвячена окремим питанням реформування господарського механізму національної економіки. Звернуто увагу на необхідність врахування суспільно-економічного феномену «економічна влада» та її різновидів, необхідність суттєвої корекції змісту господарського законодавства в цьому контексті та з'ясування сутнісних відмінностей в правових режимах функціонування малого, середнього та великого бізнесів. Особливої актуалізації в статті надано проблемі законодавчого забезпечення усіх суспільних відносин, що виникають у процесі формування та реалізації економічної політики держави та окремих її напрямів.

Ключові слова: правовий господарський порядок, економічна влада, малий бізнес, правові режими господарювання, державна економічна політика.

Постановка проблеми. Як відомо, державою активізовано проблематику чотирьох реформ, зокрема, медичної, освітньої, пенсійної та судової. Разом

¹ Роботу виконано у межах цільової комплексної програми «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (№ державної реєстрації 0111U000962).

з тим власне сфера господарювання, що реформується в окремих сегментах, зокрема, енергетичному, оборонно-промислового тощо, як не дивно, в цілому не стала об'єктом цілісного глибокого та системного реформування. Отже, модернізація усіх елементів національної економічної системи, правового господарського порядку має отримати першочергове значення, не зважаючи на екстраординарні безпекові чинники.

Проблема модернізації національної економічної системи не може бути спрощеною до рівня оптимізації її господарського механізму. Оскільки, як би чудово не були законодавчо забезпечені завдання та функції держави щодо впливу на економічні процеси, корупція та криміналізація державного управління зводить нанівець керуючу роль держави, компрометує будь-які підстави її втручання в сферу господарювання, а відтак і відповідні неокейнсіанського типу економічні доктрини і підштовхує до ліберально анархічних підходів у системі взаємодії держави та суб'єктів господарювання.

Таким чином, трансформації змісту, форм, принципів, методів та засобів функціонування держави також повинні розглядатися в контексті необхідних її властивостей як важливого елемента з точки зору функціонування економічної системи, а не з позицій політичної владної самодостатності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі модернізації національної економічної системи присвячено велику кількість наукових праць з економічної науки. В господарсько-правовій науці за останній час слід виділити роботи Е. В. Череповського [1], К. О. Стадник [2], В. О. Усатого [3], В. І. Кухаря [4], В. А. Юсупова [5] та ін.

Однак з позицій урахування феномену економічної влади в системі економічних відносин та необхідності правової формалізації відносин формування та реалізації економічної політики держави зазначена проблематика не розглядалась.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є спроба застосування категорій «економічна влада» та «економічна політика» як системоутворюючих чинників модернізації системи відносин організаційно-господарського впливу держави на сферу господарювання.

Виклад основного матеріалу. Провідну роль у забезпеченні оптимального врахування інтересів економіки країни в цілому та її основних учасників (суб'єктів господарювання та суб'єктів організаційно-господарських повноважень, споживачів, засновників та учасників господарських організацій тощо) відіграє правовий господарський порядок. Відсутність у господарському законодавстві чіткого предметного визначення цього поняття, його складових свідчить про наявність прогалин у правовому регулюванні господарських відносин, що навряд чи виправдано з огляду на важливість цього поняття для господарського права як системоутворюючої категорії.

Часткові поліпшення систематики функціонування як господарського механізму, так і правового господарського порядку в цілому є обмежено ефективними, адже саме сюди держава традиційно спрямовує власні реформаторські намагання. Об'єктом спрямованого втручання має стати уся економічна система суспільства, включаючи умови відтворення усіх її базових чинників, особливо на її перехідному пострадянському етапі, що відбувся і не завершився, і водночас вимагає здійснення вже нової трансформації, що викликана глобалізацією, інформаційно-комунікативною властивістю сучасних економічних процесів, технологічними імперативами конкурентної боротьби на глобальних ринках.

Слід зазначити, що будь-яка суспільна влада набуває значення відносин політичного рівня та відповідно вимагає правової урегульованості. Адже реалізація суспільної влади – державної, політичної, економічної, інформаційної, духовної тощо, фокусує навколо себе особливої гостроти конфігурації суспільних інтересів. Відтак, правове регулювання відносин невідного економічного впливу, що реалізуються між суб'єктами господарювання на диспозитивних засадах, відбувається за одними правовими сценаріями (правовими режимами). Якщо в цьому ж самому сегменті господарсько-виробничих відносин виникають центри приватної макроекономічної влади – парадигма їх правової регламентації має бути принципово іншою.

Проблема сформованості в межах національної економіки надпотужних центрів приватної макроекономічної влади олігархічного типу ставить перед правовою політикою цілу низку проблем:

1) створення реальних правових бар'єрів, що унеможливлять трансформацію економічної влади в політичну, інформаційну та головне – державну і навпаки;

2) встановлення обмежень на диспозитивний порядок переходу прав власності на активи сучасних олігархічних холдингових груп суб'єктів господарювання в Україні, що фактично представляють цілісні експортоорієнтовані сектори національної економіки;

3) створення правових механізмів репатріації «іноземних інвесторів та їх інвестицій» з офшорних зон та взагалі з-за кордону до України зі створенням реальних правових і головне – політичних гарантій економічної безпеки для них;

4) створення широкого арсеналу правових форм реалізації соціальної корпоративної відповідальності, в тому числі і шляхом прийняття окремого Закону України «Про некомерційне інвестування»;

5) найшвидшого формування реального механізму реалізації конституційного права власності Українського народу на природні ресурси шляхом створення спеціальних державних фондів по кожному виду таких ресурсів,

що використовуються окремо. Відповідним законодавством має бути врегульовано спеціальний порядок використання відповідних коштів, що не можуть просто зараховуватись до поточного Державного бюджету у вигляді надходжень від ресурсних платежів;

б) встановлення кола об'єктів державної власності, що складають основу державного економічного суверенітету, здійснення державою реальної економічної влади, не тільки як публічно-правового регулятора економічних відносин, але і як носія макроекономічної влади на рівні господарсько-виробничих відносин. Особливого значення набуває концентрація економічної влади держави щодо об'єктів технічної інфраструктури – залізничний транспорт, трубопроводи, морські порти, так і об'єкти, що забезпечують національну економічну безпеку, – електроенергетичний комплекс України тощо. Це створює необхідні важелі для балансування загальної конфігурації розподілу економічної влади в національній економічній системі. Вважаємо за доцільне створити загальні засади прямої участі держави у сфері господарювання на конституційно-правовому рівні;

7) окремим завданням господарсько-правової політики держави є створення спеціального, детального законодавства України щодо форм консолідації активів у межах груп асоційованих підприємств. Особливого значення набуває проблема цілісного, диференційованого за типами, детального законодавства про об'єднання підприємств холдингового типу;

8) суттєвого реформування вимагає чинний Закон України «Про державно-приватне партнерство». В умовах, коли примусовий розподіл консолідованих активів олігархічних груп може супроводжуватись втратою економічної динаміки розвитку, втратою ринків збуту, логістичних мереж тощо, вважаємо, що відносини між державою та відповідними холдингами повинні будуватися на рівні формування індивідуалізованих умов господарської діяльності для останніх, що мають стати довготривалим алгоритмом правового режиму їх сукупної господарської діяльності та відносин з приводу неї з державою. Для попередження використання ними свого впливу на державу доцільно ввести процедури затвердження умов таких договорів у формі прийняття спеціальних законів.

Рівень, масштаб суспільно-економічної проблематики, а саме на якому і доцільно розробляти питання модернізації національної економічної системи, правового господарського порядку потребує сутнісного удосконалення понятійно-операційної бази. В цьому сенсі дефінітивно-кваліфікуючого значення повинні набути, через їх інкорпорацію до чинного законодавства, такі поняття: приватна і публічна економічна влада; критерії концентрації економічної влади; розподіл економічної влади; оптимізація розподілу економічної влади в економічній системі суспільства; кваліфікаційні ознаки зрощування

політичної, економічної та інформаційної влади; кваліфікуючі ознаки транс-національної корпорації, як національної, так і іноземних; форми та механізм реалізації прав на об'єкти власності Українського народу; зміст, правові форми та механізм реалізації прав на об'єкти, що належать до національного багатства тощо.

Тобто мова йде про необхідність удосконалення операційної складової усієї системи базових господарсько-правових об'єктів та засобів.

Окремого значення в контексті акцентуації питання про феномен економічної влади, економічної концентрації набуває проблема сегментації національної економіки на окремі складові, що з точки зору усього правового режиму господарювання та, власне, механізму організаційно-господарського впливу представляють собою доволі специфічні феномени. Безперечно, що така сегментація відбувається зокрема і по «лінії» – малий, середній та великий бізнес.

Так, підприємництво рівня малого та середнього бізнесу потребує до себе відношення з боку суспільства та держави не тільки в контексті організації самозайнятості населення, формування середнього класу тощо, але і ставить завдання селективного плану – вирощування національної української буржуазії сучасного типу, що мала б дійсно стати мотором економічної системи. В цьому контексті важливою є швидкість економічної динаміки зростання окремого бізнесу, в самій економічній системі, тобто за яких умов і як швидко інноваційне підприємство з категорії малого бізнесу може вийти на рівень великого з масовим виробництвом товарів та послуг. Відтак, проблематика зокрема регуляторної політики держави має бути піднесена на значно вищий суспільно-політичний рівень та рівень у структурі органів державної виконавчої влади.

Правові режими регулювання діяльності малого бізнесу та компаній глобального або загальнонаціонального галузевого масштабу мають суттєво відрізнитися і рівно потребують при цьому з'ясування конституційно-правових пріоритетів та фіксації основних правових засобів, що кладуться в основу таких режимів. Відтак, закріплення права на підприємницьку діяльність тільки фізичних осіб створює фрагментарне конституційно-правове регулювання підприємництва, що суттєво знижує його ефективність у цій сфері суспільно-економічних відносин.

Слід також зауважити, що підприємницька діяльність має тісний органічний зв'язок із виникненням та реалізацією корпоративних прав, у тому числі і через заснування та участь в управлінні спеціально створених для здійснення підприємницької діяльності корпоративних підприємств – юридичних осіб – суб'єктів комерційного господарювання. І хоча корпоративні права за своєю природою та у відповідності до ст. 167 ГК не є підприємництвом, тіс-

ний органічний зв'язок між ними також потребує, як уявляється, їх конституційно-правової фіксації, адже вони обумовлюють підприємницьку діяльність корпоративних підприємств, а також є формою реалізації майнових прав, передбачених ст. 41 Конституції України.

Чинне законодавство України не містить цілісного механізму державного регулювання ринкових економічних відносин. Дійсно, окремі засоби такого регулювання та відповідні механізми їх застосування врегульовані в окремих законах України, але системного органічного механізму, що був би ефективним, мінімізував можливості зловживати правом та корупційних дій, сьогодні не існує.

Слід зазначити, що ГК України започаткував в главі 2 спробу «ескізного» врегулювання основних напрямів та форм участі держави у сфері господарювання. Так, розробники Кодексу виділяють три ключові категорії такого механізму: економічна політика (ст. 9 ГК України), основні напрями економічної політики (ст. 10 ГК України), засоби державного регулювання господарської діяльності (ст. 12 ГК України). Але слід визнати, що цей механізм потребує дуже ретельного удосконалення в напрямку повної взаємодії всіх його елементів, та відповідності особливостям сучасної ринкової економіки. Адже згідно із змістом ст. 5 ГК України державне регулювання макроекономічних процесів, виходячи із конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність є однією з основ правового господарського порядку в Україні.

Аналіз змісту ГК України дає можливість констатувати, що лише засади правового регулювання діяльності на ринку цінних паперів (ст. 116 ГК України), інноваційної діяльності (ст. 328 ГК України), зовнішньоекономічної діяльності (ст. 380 ГК України), що містять визначення цілей, в окремих випадках і засобів такого державного регулювання, позначаючи таким чином його присутність і необхідність у відповідній сфері господарсько-правового регулювання.

Слід зазначити, що такий поліфункціональний феномен діяльності держави, як державна політика взагалі, отримав на рівні Основного Закону лише фіксацію його існування у вигляді окремих напрямів економічної та соціальної політики, зокрема у ст. 116 Конституції України.

Разом з тим фактична прогалина в законодавчому регулюванні суспільних відносин щодо механізмів формування реалізації та відповідальності за результати в діяльності держави, як уявляється, «вимикає» дуже важливу ланку у відносинах взаємодії держави та суспільства, держави та економічної системи.

Адже зрозуміло, що будь-якій активній діяльності держави з метою здійснення керуючого впливу на зміст, характер та інтенсивність реалізації сус-

пільних відносин має передувати окрема підготовча фаза діяльності державного апарату, що зазвичай полягає у: вивченні стану та динаміки розвитку названих суспільних відносин; здійсненні їх політико-правової оцінки; прогнозування напрямів та параметрів наслідків процесу їх розвитку; створення віртуальної оптимізованої моделі такого розвитку, що оцінюється як політично прийнятна; з'ясування ресурсних та інструментальних можливостей держави щодо ефективного впливу на об'єкт управління; формалізація доктринальних положень політики у документах, що мають юридичну силу і можуть виконувати функцію алгоритму діяльності органів держави та посадових осіб, спрямованого на досягнення визначених суспільних ефектів; контроль за реалізацією сформованої політики держави в процесі функціонування механізмів державного управління, з можливою поточною модифікацією складових державної політики, що застосовується.

У той же час чинне законодавство щодо діяльності держави, як уявляється, охоплює не весь цикл «технології» державної управлінської діяльності, а фактично акцентовано саме на реалізаційному аспекті політики держави, що виявляє себе в процесі владної функціональної діяльності державного апарату, практичного використання його повноважень та засобів впливу на суспільні відносини, практичної реалізації організаційно-господарських повноважень відповідними владними суб'єктами щодо господарської діяльності.

Виконання цивілізаційних трансформаційних завдань, особливо в економічній сфері, завдань, що пов'язані не тільки з заснуванням інститутів змішаної економіки та їх стабільним функціонуванням, але з реалізацією довгострокових економічних стратегій підвищення конкурентоздатності національної економіки, навпаки, вимагають стабільності та правонаступництва щодо реалізації державних програм економічного та соціального розвитку на проміжок часу, що дорівнює за терміном декільком звичайним представницьким мандатам поспіль.

Формування та реалізація державою окремої політики в тій чи іншій сфері суспільних відносин поступово набуває законодавчого закріплення. Разом з тим, зміст поняття «політика держави» може бути репрезентовано щонайменше у двох контекстах.

По-перше, як інформаційний продукт, що містить певну концепцію державного управління у визначеній сфері суспільних відносин. Такий інформаційний продукт має отримати необхідну форму та відповідати визначеним критеріям якості та правилам організації змісту, що дозволяє використовувати такий продукт як відносно стандартизований інструмент управління.

По-друге, враховуючи широке коло видів діяльності держави, що мають бути синтезованими у процесі створення такого інформаційного продукту

і тим більше його практичної реалізації, а також контролю ефективності відповідного управлінського впливу, слід визнати, що формування та узгодження змісту державної політики утворює достатньо автономний та специфічний тип управлінських відносин. Особливо це стосується процесів створення концепцій, доктрин, стратегій діяльності держави, їх прийняття в межах визначених механізмів апаратної роботи та контролю за реалізацією. Адже сама реалізація державної політики відбувається шляхом застосування власної владної компетенції органами держави, і є значною мірою врегульованою в межах адміністративного, господарського, фінансового та інших галузей права і законодавства.

Таким чином, порядок формування економічної політики держави, її система, якість виконання відповідних документів, підстави їх скасування та модернізації, відповідальність за порушення встановленого порядку формування та реалізації їх положень мають отримати власний законодавчо забезпечений механізм.

Положення економічної політики держави мають бути обов'язково трансформовані в засоби її господарсько-правової політики. Це є необхідною умовою ефективності модернізації господарського законодавства і самих відносин господарювання, а відтак і ефективності функціонування національної економіки.

Сьогодні ж між положеннями економічної політики держави та правовим господарським порядком відсутня з'єднуюча їх ланка – господарсько-правова політика. Без неї концептуальна, програмна діяльність держави виявляється малоефективною, адже господарсько-правові засоби впливу, а не тільки регулювання, не отримують прямого функціонального призначення.

В цих умовах основний тягар виконання державних програм покладається на організаційні та ресурсні заходи, які зазвичай виявляються малоефективними. Цілеспрямовані ж зміни у складі правового господарського порядку, якщо вони здійснюються кваліфіковано, забезпечують позитивний розвиток господарських відносин. У той же час таке завдання потребує особливої категорії спеціалістів, що мали б забезпечити названу ланку в процесі формування та реалізації державної політики. Ця діяльність полягає у кваліфікованому «перекладі» комплексу економічних завдань та заходів на мову правових форм та засобів реалізації господарсько-виробничих та організаційно-господарських відносин, що формують зміст правового господарського порядку в цілому.

Висновки.

1. Підприємництво рівня малого та середнього бізнесу потребує до себе відношення з боку суспільства та держави не тільки в контексті організації

самозайнятості населення, формування середнього класу тощо, але і ставить завдання селективного плану – вищоування національної української буржуазії сучасного типу.

2. Проблематика зокрема регуляторної політики держави має бути піднесена на значно вищий суспільно-політичний рівень та рівень у структурі органів державної виконавчої влади.

3. Правові режими регулювання діяльності малого бізнесу та компаній глобального або загальнонаціонального галузевого масштабу мають суттєво відрізнятися і рівно потребують при цьому з'ясування конституційно-правових пріоритетів та фіксації основних правових засобів, що кладуться в основу таких режимів.

4. Порядок формування економічної політики держави, її система, якість виконання відповідних документів, підстави їх скасування та модернізації, відповідальність за порушення встановленого порядку формування та реалізації їх положень мають отримати власний законодавчо забезпечений механізм.

5. Положення економічної політики держави мають бути обов'язково трансформовані в засоби її господарсько-правової політики. Це є необхідною умовою ефективності модернізації господарського законодавства і самих відносин господарювання, а відтак і ефективності функціонування національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Череповський Є. В. Галузеві механізми організаційно-господарського впливу на відносини в сфері промислового виробництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 21 с.
2. Стадник К. О. Господарсько-правова політика в сфері законодавства про економічну концентрацію: автореф. дис. ... канд. юрид. Харків, 2016. 22 с.
3. Усатий В. О. Господарсько-правове забезпечення державної промислової політики України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 20 с.
4. Кухар В. І. Господарсько-правове забезпечення державної інвестиційної політики в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 20 с.
5. Юсупов В. А. Господарсько-правове забезпечення зовнішньоекономічної політики держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2009. 20 с.

REFERENCES

1. Cherepovskyi, Ye. V. (2017). Haluzevi mekhanizmy orhanizatsiino-hospodarskoho vplyvu na vidnosyny v sferi promyslovoho vyrobnytstva. *Extended abstract of candstate`s thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Stadnyk, K. O. (2016). Hospodarsko-pravova polityka v sferi zakonodavstva pro ekonomichnu kontsentratsiiu. *Extended abstract of candstate`s thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

3. Usatyi, V. O. (2015). *Hospodarsko-pravove zabezpechennia derzhavnoi promyslovoi polityky Ukrainy. Extended abstract of candstate`s thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Kukhar, V. I. (2008). *Hospodarsko-pravove zabezpechennia derzhavnoi investytsiinoi polityky v Ukraini. Extended abstract of candstate`s thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Yusupov, V. A. (2009). *Hospodarsko-pravove zabezpechennia zovnishnoekonomichnoi polityky derzhavy. Extended abstract of candstate`s thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.06.2017 р.

Д. В. ЗАДЫХАЙЛО

доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков, Украина

ВОПРОС СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА ОРГАНИЗАЦИОННО-ХОЗЯЙСТВЕННОГО ВЛИЯНИЯ ГОСУДАРСТВА НА СФЕРУ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Статья посвящена отдельным вопросам реформирования хозяйственного механизма национальной экономики. Обращено внимание на необходимость учета общественно-экономического феномена «экономическая власть» и ее разновидностей, необходимость существенной коррекции содержания законодательства в этом контексте и выяснения сущностных различий в правовых режимах функционирования малого, среднего и крупного бизнеса. Особой актуализации в статье посвящена проблема законодательного обеспечения всех общественных отношений, возникающих в процессе формирования и реализации экономической политики государства и отдельных ее направлений.

Ключевые слова: правовой хозяйственный порядок, экономическая власть, малый бизнес, правовые режимы хозяйствования, государственная экономическая политика.

D.V. ZADYKHAYLO

Doctor of Sciences (Law), Professor, Head of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

A MATTER OF IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF INFLUENCE OF THE STATE ON THE ECONOMIC SPHERE

Problem setting. The state has intensified four reforms, including medical, educational, pension and judicial. At the same time, the economic sphere did not become the object of holistic deep and systematic reformation. The modernization of all elements of the national economic system, legal economic order, therefore, should receive first priority.

Recent research and publications analysis. The large number of scientific works by the economic science is devoted to the problem of modernization national economic system. Works of E. V. Cherepovskyy, K. O. Stadnyk, V. O. Usatyy, V. I. Kukhar, V. A. Yusupov etc. are devoted to this problem. The mentioned issues were not considered from the standpoint of taking into account the phenomenon of economic power in the system of economic relations and the need for legal formalising the relations and implementation of the economic State policy.

Paper objective. The article objective is an attempt to use the categories “economic power” and “economic policy” as the system-forming factors for modernizing the system of relations of organizational and economic influence of the state on economic sphere.

Paper main body. A leading role in ensuring optimal consideration interests of the country’s economy as a whole and its main players is played by the legal economic order. Partial improvements in systematics of the functioning of the economic mechanism and legal economic order are limited efficient. The object of targeted intervention should be the whole economic system of society.

The problem of segmentation of the national economy into separate components, which are rather specific phenomena, acquires a separate meaning. There is no doubt that such segmentation occurs in particular on the “line” – small, medium and large business.

Conclusions of the research.

1. The entrepreneurship of small and medium business sets the task of a selective plan – the cultivation of the modern Ukrainian bourgeoisie.
2. The issue of regulatory policy of the state should be raised to a much higher socio-political level and level in the structure of state executive bodies.
3. The legal regimes for regulating the activities of small businesses and companies of a global or nation-wide sectoral scale must be significantly different and require clarification of the constitutional and legal priorities and the fixation of the main legal means.
4. The procedure for the formation of the state’s economic policy, its system, the quality of the execution the relevant documents, the grounds for their cancellation and modernization, and the responsibility for violation of the established order should receive its legislative mechanism.

Short Abstract for an article

Abstract. The article is devoted to separate issues of reforming the economic mechanism of the national economy. The attention is drawn to the need to take into account the socio-economic phenomenon of economic power and its varieties, the need for significant correction of the content of economic legislation and the clarification of the essential differences in the legal regimes of the functioning of small, medium and large business. The special mainstreaming in the article is subject to the problem of legislative provision of all social relations that arise in the process of formation and implementation economic policy of the state and some of its areas.

Key words: legal economic order, economic power, small business, legal regimes of management, state economic policy.